

ISSN 0857-037 X

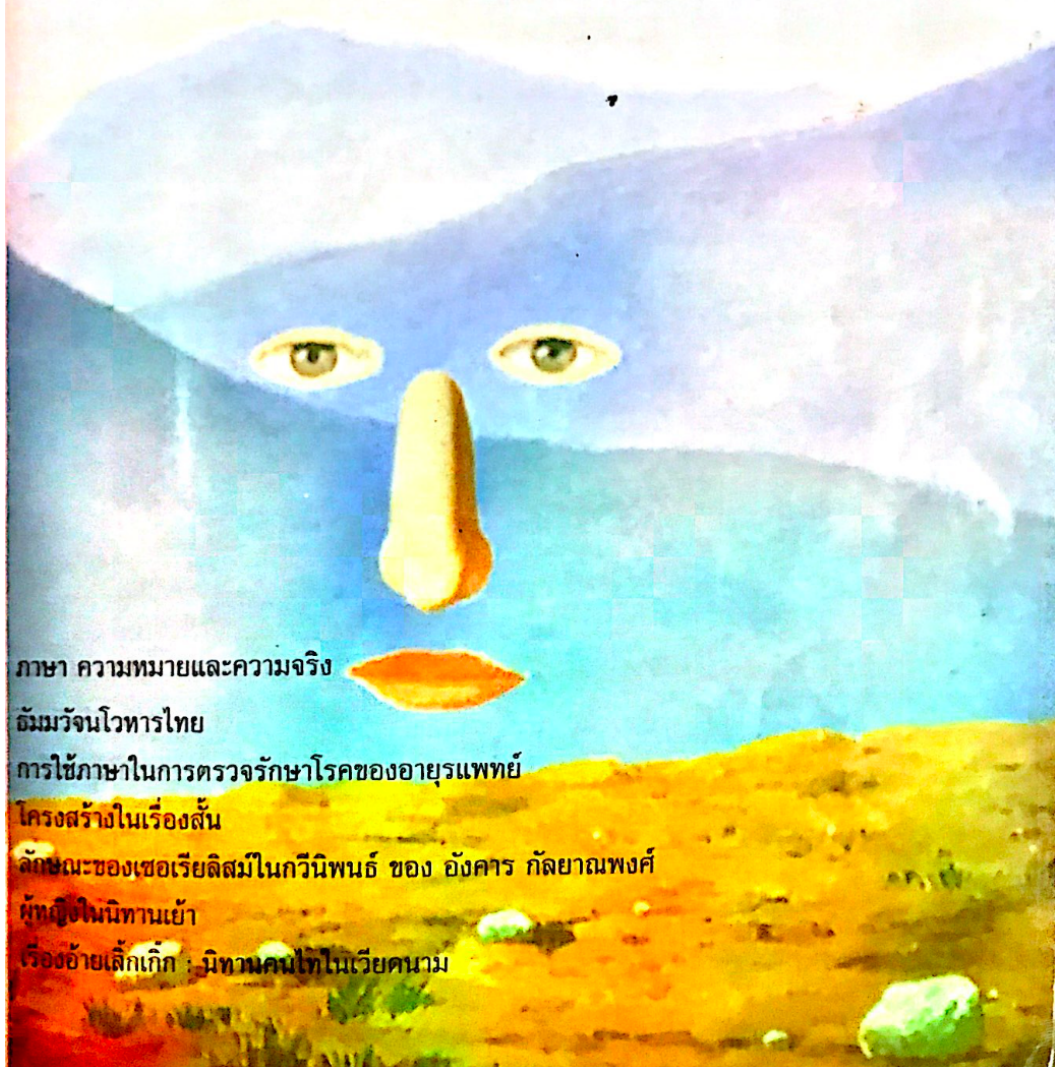

วารสาร

ภาษาและวรรณคดีไทย

ที่ ๙ ฉบับที่ ๑

พฤษภาคม ๒๕๓๕

ภาษา ความหมายและความจริง

อัมมวจนโวหารไทย

การใช้ภาษาในการตรวจรักษาโรคของอายุรแพทย์

โครงสร้างในเรื่องสั้น

ลักษณะของเซอเรียลลิสม์ในกวีนิพนธ์ ของ อังคาร กัลยาณพงศ์

ผู้หญิงในนิทานเขย่า

เรื่องอ้ายเล็กเก็ก : นิทานคนไทในเวียดนาม

บรรจบ พันธุเมธา. บัญชรายคราม: เสียง ว ควบ. ภาษาและวรรณคดีไทย ๙, ๑ (พฤษภาคม ๒๕๓๕) : ๗๗-๗๙.

เสียง ว ควบ*

คุณบรรจบ พันธุเมธา**

ว ที่เป็นพยัญชนะต้นคำ ไม่ค่อยมีเรื่องน่าสนใจควรกล่าวถึง แต่ ว ควบนั้นนับว่ามีความสำคัญ ไม่แพ้ ร ล ควบ เพราะคงเป็นเสียงที่ออกเสียงยาก จึงมีคำที่ควบกล้ำกันได้สนิทกับพยัญชนะต้นเพียงไม่กี่คำ ทั้งบางเสียงยังมิออกเสียงได้ไม่ถนัด ออกเสียงเป็นอย่างอื่นไปก็มี เสียง ว หายไปเลยก็มี

ถ้าจะว่า ว ควบออกเสียงยาก ก็เห็นจะตรงที่เวลาออกเสียงต้องห่อริมฝีปากพร้อม ๆ กับที่ลิ้นต้องกักลมหายใจไว้ตามส่วนต่าง ๆ ภายในปาก ก่อนที่จะระเบิดเสียงออกมาพร้อมกัน ถ้าห่อริมฝีปากน้อยหรือคลายออกเร็ว ก่อนที่ลมหายใจจะระเบิดเป็นเสียงออกมาจากปาก เสียง ว ควบก็จะไม่ชัดเจนกลายเป็นเสียงอื่นไปได้ง่าย

ในภาษาไทยกลาง เสียง ว ควบที่ควบกับพยัญชนะต้นได้สนิท ในปัจจุบันมีอยู่ ๓ เสียง เท่านั้น คือ กว ขว กับ คว ได้แก่คำ กวัก กวัด กวาด กวาง กว้าง กว่า แก้ว ไกว ขวักไขว่ ขวัญ ขวับ ขวา ขวาก ขวาง ขว้าง ขวาน ขวิด ไขว่ ควัก ควัน ควัน คำว่า ควาก ควาน คว้าน ความ ควาย คว่ำ แคว แควก แคว้น รวมแล้วก็มีไม่กี่คำ นอกนั้นถึงจะมีเสียง ว อยู่ด้วย แต่ก็หาอ่านออกเสียงควบซึ่งเป็นเสียงที่ออกพร้อมกันสองเสียงได้ไม่เสียงพยัญชนะต้นกับ ว ควบ จะแยกเสียงกัน จนดูเหมือนเป็นคนละพยางค์ เช่น จวัก เหว็ด ถวิล ทวาย ผวาสวาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกเสียง ว ควบพร้อมกับพยัญชนะต้น จ ต ถ ย ผ ส เหล่านี้เป็นเรื่องยาก เมื่อออกเสียงพร้อมกันไม่ได้ จึงต้องออกเสียงคนละที

ยังมีเสียง ว ที่ควบกับพยัญชนะต้นเสียงอื่นและหายไปแล้วในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะปรากฏว่า ในหนังสือจินตามณิมีเขียนคำ ไห้ว เป็น ไห้ว หวาดไหว เป็น หवादไหวว ห้วนไหว เป็น หวงวันไหวว ซึ่งต้องสันนิษฐาน

* พิมพ์ครั้งแรกในวารสารภาษาและหนังสือ ฉบับที่ ๒๔ ปีที่ ๒๔ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๔

**บรรจบ พันธุเมธา

อ.บ., อ.ม. จุฬาฯ

Ph.D (นิรุกติศาสตร์) มหาวิทยาลัย พาราณสี

ไว้ก่อนว่า คนในสมัยนั้นออกเสียง งว ควบกันได้ และมีเสียงนี้อยู่ในระบบเสียงของไทย แต่ก็คงเป็นเสียงที่ออกไม่ได้ง่าย ๆ จึงรักษาไว้ไม่ได้ต้องเลือกเอาระหว่าง ง กับ ว ในที่สุด ง หายไป เหลือแต่เพียงเสียง ว เช่นเดียวกับชื่อสกุล เหวียน ของ ญวน เราทิ้ง ว ออกเสียงเป็น เหวียน ในภาษาเหนือ คำ วุ่น ออกเสียง งุ่น น่าสงสัยว่า เดิมจะออกเสียงเป็น งุ่น ต่อมาเสียง ว ควบหายไป จึงกลายเป็น งุ่น แต่เสียง งว ควบเขาก็กังมีใช้ได้แก่ คำ งว๊วย ที่แปลว่า เหลียวมา หันกลับ ถิ่นอื่นใช้ หว๊วย เราใช้บ๊วย เช่น บ้ายหัวเรือ

ถ้าเทียบคำภาษาภาคกลางกับภาคอื่น ๆ จะเห็นว่าในภาษาถิ่นเช่น ภาษาเหนือมีคำหลายคำที่มี ว ควบ แต่ในภาษาภาคกลาง เสียง ว ควบนั้นไม่ปรากฏ ได้แก่ คำ ชว่น คือ ช่าน สว่าย คือ ส่าย โยก แหวด แปลว่า วงไปรอบ ๆ เห็นจะตรงกับคำ แหวด ของเรา และที่เสียงเปลี่ยนไปด้วยภาคกลางก็มีคือ ขววย เป็น สาย (เวลา) ดูแควน เป็น ดูแคลน ยังมีเสียง ยว ควบในคำ ยว่วม นับได้ว่าเป็นเสียงแปลก ไม่มีใช้ในภาษาภาคกลางและถิ่นอื่น ๆ ภาษาคำตี้มีคำ หว่วม แปลว่า เอามือข้างเดียวกำไว้ ภาษาพม่าเก๋ มี ว่วม แปลว่า จับ ฉวย ที่อาจเป็นคำเดียวกับ ยว่วม อนึ่งในภาษาไทยเขายังมีคำ ครวี่ ที่เราออกเสียง ชี่ แม้ภาษาถิ่นอื่นก็ไม่มีเสียง ว ควบเช่นนั้น

ถ้านำภาษาถิ่นต่าง ๆ มาเทียบโดยสรุป จะเห็นได้ว่าเสียง ว ควบออกเสียงไปต่าง ๆ ในถิ่นต่างกันคือ

๑. เสียง ว หายไป ได้แก่ คำว่า เป็น ชว่ เป็น ชว้น เป็น คั่น ในภาษาไทยขาว ควาย เป็น ค่าย กว้าง เป็น ก่วง ขวา เป็น ขา กวาง เป็น ก้าง ในภาษาพม่าเก๋ อ่ายตอน และคำตี้ในอัสสัม

๒. เสียงพยัญชนะต้นหายไป แสดงว่าพยัญชนะต้นควบกับ ว ควบ แยกกันได้เป็นคนละพยางค์ ใครออกเสียง ว ควบไม่ได้ ว หายไป ใครออกเสียงพยัญชนะต้นควบกับ ว ไม่ถนัด เสียงพยัญชนะต้นก็หายไป ทำให้เหมือนคำว่า พยัญชนะต้นจะเพิ่มเข้ามาภายหลัง อย่างอุปสรรคในเขมรหรือบาลีสันสกฤต เมื่อไม่ต้องการก็ถอดทิ้งไปได้ ถ้าต้องการเอาไว้ ก็กลมกลืนเสียงไปกับ ว คำที่เสียงพยัญชนะต้นหายไปในถิ่นต่าง ๆ มีดังนี้คือ

ภาษาไทยนุง	ควาย เป็น ตูหว่วย	คว้น เป็น หว่น
ภาษาไทยขาว	แกว่ง เป็น วึ่ง	วึ่งจิ้งจ่า คือ แกว่งชิงช้า
ภาษาอ่ายตอน	ไกว เป็น ไหว	ไหวมือ คือ แกว่งแขน
ภาษาพม่าเก๋	กวัก เป็น วัก	ใช้เวลาณกกระพือปีก
ภาษาภาคใต้	ไกว เป็น เว	เวเปล คือ ไกวเปล กว๋ เป็น หว่ว

๓.พยัญชนะต้น กับ ว ควบ แยกเสียงกันไปเป็นคนละพยางค์ จริงอยู่ ว ที่ควบมากับพยัญชนะบางเสียงในภาษากลางควบได้ไม่สนิท เช่น ตวัด ตวาด แต่ก็ไม่ถึงกับแยกเสียงกันไปเป็นคนละพยางค์ ดังมีปรากฏในภาษานราธิวาสที่ออกเสียงคำ แกว่ง เป็น ช็อแวง (จากพจนานุกรมภาษาล้านนาฉบับร่าง)

๔. เสียงเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น

ก.เป็นเสียงสระที่เนื่องกัน ด้วยเหตุที่ ว เป็นเสียงที่เวลาออกเสียงต้องห่อริมฝีปาก และส่วนหลังของลิ้นกับเพดานอ่อน (อยู่ข้างหลังใกล้เคียงคอ) เป็นที่ลมหายใจมากระทบ **เมื่อเสียงเปลี่ยนเป็นสระ สระที่เนื่องกับเสียง ว จึงเป็นสระหลังได้แก่ ออ โอ และอัว** มีคำ คำว่า เป็น ค่อม ควก เป็น ค้อก ในภาษาไทยใหญ่ ควัน เป็น ค้อน ขวัญ เป็น ขอน ในภาษาพม่า และ คำว่า เป็น โช่ม ในภาษาพม่า ส่วนภาษาอีสานและไทยขาวออกเสียง ว ควบที่มากับสระ อะ อาเป็นอัว เช่น ความเป็น**ควม** กว้างเป็น**ก้วง** ขวาเป็น**ขัว**

ข. คว ขว เป็น ฝ ฟ แม้ว่าจะไม่มีคำใดมีเสียง คว กลายเป็น ฟ บันทึกลงไว้เป็นหลักฐาน ก็ยังปรากฏว่า **มีคนไม่น้อยออกเสียงคำที่มี กว หรือ ขว ควบเป็น ฝ ฟ** เช่น กวาด เป็น ฝาด ควาย เป็น ฟาย ขวา เป็น ฝ่า ทั้งที่การออกเสียง ฝ ฟ ที่จะต้องให้ลมดันออกมาตามไรฟัน ก็ไม่ได้ง่ายกว่าการห่อริมฝีปากเวลาออกเสียง ว ลักเท่าใดนัก ส่วนภาษาภาคใต้ ตรงข้ามกัน คือ **คำที่เป็น ฝ ฟ ในภาษาภาคกลางมักเป็น ขว คว ควบในภาษาของเขา** เช่น คำ ฟาน บันทึกลงไว้ว่า ควาน ส่วนคำอื่น ๆ ก็มักจะออกเสียงเป็น ขว คว โดยมาก เช่น ช้าง ฝ่า เป็น ช้างขวา

ผู้ที่เห็น ฝ ฟ ออกเสียงยาก ถึงกับออกไม่ได้เลยเห็นจะได้แก่ภาษาเขมร ที่ต้องใช้เสียง หว แทน คำฟิลิปปินส์ ออกเสียงเป็น หวลีปปิน ออฟฟิศ เป็น ออหวิส ฝัก เป็น หวัก แต่**ภาษามอญ กลับออกเสียง สว ขว** (ตามตัวอักษรที่บันทึกไว้) **เป็น ฟ** เช่น สวะ (ตรงกับคำสวะของเรา) เป็น ฟ และ ขว (ศพ) ก็เป็น ฝะ จะกล่าวว่าเสียง ฝะ เป็นเสียงง่ายกว่า สว หรือ ขว จึงกลายเป็น ฟ (ที่เป็น คว ก็มี ได้แก่ สวา ที่แปลดอกบัว ออกเสียง ควา ก็มี ฟากมี) หรือว่า มอญมีเสียง ฟ แต่ไม่มีตัวเขียน จึงคิดตัวเขียนขึ้นเป็น สว กับ ขว แล้วกำหนดให้ออกเสียงเป็น ฟ อย่างไหนถูกต้องกว่ากัน เป็นเรื่องกำหนดได้ยาก แต่คำบาลีสันสกฤตที่มอญยืมมาใช้ และมี สว ควบ มอญออกเสียงเป็น ฟ ไปด้วยก็มีเช่น สรว (จาก สวรค) ออกเสียง เป็น ฟอ ซึ่งเป็นการยืนยันประเด็นแรกที่ว่ามอญออกเสียง สว ไม่นัด เสียงจึงกลายเป็น ฟ ไป แต่ถ้าจะถามว่า ทำไมถึงได้ออกไม่นัด ในเมื่อบางครั้งก็ออกเสียงได้ เช่น สวห์ (คำตอบ) ออกเสียงเป็น สะโวะ เชื่อว่าใครก็คงตอบไม่ได้ แม้แต่เจ้าของภาษาเอง.